

29 студзеня 2002 г. у Нацыянальнай бібліятэцы Беларусі адбылася прэзентацыя лабараторыі па пераводу ў электронную лічбавую форму фонду грамзапісаў бібліятэкі.

Стварэнне лабараторыі стала магчымым дзякуючы фінансавай падтрымцы Пасольства ЗША на Беларусі і яго інфармацыйнага цэнтра. З дапамогай Пасольства было набыта неабходнае абсталяванне.

За доволі хуткі час (усяго 100 гадоў) гуказапіс прайшоў бліскучы шлях ад фанографа да кампакт-дыска. І на гэтым шляху менавіта грамплацінка пакінула нам свае зорныя адмеціны. Як яе толькі не называлі ў народзе: і «гаворачая кніга», і «хатняя філармонія», і «добры настаўнік», і «хуткая дапамога». Але ў бібліятэкі яна трапіла не адразу.

Калекцыя грамплацінак Нацыянальнай бібліятэкі Беларусі складалася на працягу апошніх 40-ка гадоў, а дакладней — з 1960 г. Што перашкаджала пачаць збіраць яе раней? Напэўна, на тое былі свае асобы прычыны. Тут і рэвалюцыя 1917 года, Вялікая Айчынная вайна 1941—45 гг., пасляваеннае разбурэнне, адсутнасць у рэспубліцы заводаў-вытворцаў грамплацінак ды і адносіны ў супрацоўнікаў бібліятэк да апошняй доўгі час былі неадэкватнымі. Кніга і бібліятэка — тут усё было зразумела і ясна. А вось грамплацінку ўспрымалі як нейкі чужародны для бібліятэкі носьбіт.

І ўсё ж грамплацінка апынулася пад дахам НББ, і супрацоўнікі аднесліся да яе з павагай. Шмат намаганняў для гэтага прыклала першая загадчыца аддзела мастацтва тады яшчэ Дзяржаўнай бібліятэкі імя У.І.Леніна Дышыневiч Валянціна Нікіфараўна.

Усяго 40 гадоў нашай калекцыі! Але за гэты кароткі час 25-тысячны фонд грамзапісаў НББ стаў не толькі адзіным і самым вялікім па аб'ёму ў Беларусі, але і унікальным па зместу: 80% фонду складаюць запісы фальклорнай і класічнай музыкі розных краін і народаў, сярод якіх асаблівую каштоўнасць маюць запісы беларускага фальклору і твораў беларускіх кампазітараў. На гэтых сціпрых чорных дысках захоўваюцца галасы любімых намi народных пазтаў Янкі Купалы і Якуба Коласа, творы старэйшых беларускіх кампазітараў

ШЧАСЛІВЫ ЛЁС КАЛЕКЦЫІ

Мікалая Чуркіна, Мікалая Аладава, Яўгена Цікоцкага, Рыгора Пукста і іншых у выкананні выдатных майстроў, сярод якіх Рыгор Шырма, Іосіф Жыновіч, Міхаіл Забэйда-Суміцкі і Лідзія Галушкіна, Леў Гарэлік і Марыя Адамейка. Ды і ці можна пералічыць усіх, хто складае гонар беларускай музычнай спадчыны. Некаторыя найбольш даўнія і рэдкія запісы існуюць у нашай калекцыі ў адным экзэмпляры, і гэта робіць іх сапраўды бяспэтнымі. Усё гэта для нас — гукавыя помнікі нацыянальнай культуры.

Супрацоўнікі аддзела мастацтва з самага пачатку збору калекцыі грамплацінак адносіліся да іх вельмі беражліва. Чытач ці, дакладней, слухач меў да дыскаў толькі дыстанцыйны доступ. Але грамзапісы так актыўна выкарыстоўваліся на працягу гэтых сарака гадоў, што вычарпалі свой рэсурс. Фізічнае ж жыццё грамплацінкі недаўгавечнае, і калекцыя, у тым ліку і нацыянальная музычная спадчына, апынулася пад пагрозай знішчэння. Дзеля захавання фанатэкі супрацоўнікі апынуліся перад выбарам: абмежаваць доступ да яе, ад чаго, у першую чаргу, пацярпелі б карыстальнікі бібліятэкі, і многія запісы з агульнадаступнага здабытку фактычна пераўтвараліся б у музейныя экспанаты; або працягваць карыстанне і страціць калекцыю, бо доступу да матрыц расійскіх заводаў граплацінак у Беларусі няма.

Тое, аб чым яшчэ толькі ўчора марылі супрацоўнікі аддзела мастацтва Нацыянальнай бібліятэкі Беларусі, здзейснілася! На дапамогу прыйшлі сучасныя тэхналогіі. Дзякуючы фінансавай падтрымцы Амбасады Злучаных Штатаў Амерыкі і яе інфармацыйнага цэнтра Нацыянальнай бібліятэка Беларусі змагла набыць абсталяванне для стварэння новай лабараторыі. У ёй запісы са старых грамплацінак можна перавесці ў лічбавы фармат і пасля электроннай апрацоўкі на камп'ютэры зноў запісаць, але цяпер ужо на лазерны дыск, больш надзейны, кампактны і даўгавечны.

Выкарыстанне такой тэхналогіі дае не толькі другое жыццё унікальнай для Беларусі калекцыі грамзапісаў, але і адкрывае добрыя перспектывы. Па-першае, дзякуючы камп'ютэрнай апрацоўцы, запісы можна ачысціць ад шыпення, трэску і шумоў, характэрных для старых плацінак. Па-другое, скапіраваўшы неабходную колькасць кампакт-дыскаў, можна стварыць аналагічныя калекцыі ў іншых бібліятэках краіны. Неўзабаве першыя ўзоры з новай «лічбавай» фанатэкі плануецца размясціць у Інтэрнеце, і карыстацца яе паслугамі можна будзе нават не выходзячы з дому.

Тым не менш, усё гэта — хоць і блізкая, але ўсё-такі будучыня. Аднак ужо сёння ёсць магчымасць дакрануцца да яе, ёсць першы прадукт сумеснай дзейнасці Нацыянальнай бібліятэкі Беларусі і Амбасады ЗША. Гэта — пілотны дыск пад назвай «Музычная спадчына».

Summary

The article brings to light the history of gramophone records collection of the National library of Belarus.